

KAJ SE JE ZGODILO S PESNIKOM - BELOGARDISTOM - FRANCEM BALANTIČEM ?

V oktobru leta 1943 so Nemci zastavili svojo ofenzivo na sektorju Snežnika, Javornika - na področju cele Notranjske. Na tem področju je delovala nemška divizija Göring. Ko so se Nemci umikali, so za seboj puščali, ali kako bi rekli, organizirali belogardistične postojanke. Tako so eno ~~tako~~ belogardistično postojanko postavili v vasi Grahovo, po njihovem mnenju je bil to očiščen teren od partizanov. Ta postojanka je štela približno 100 belogardistov.

Predno začnem opisovati naš napad na belogardistično postojanko v Grahovem, naj povem, da Grahovo opisujem zaradi tega, da bi vedeli kdo vse je bil v postojanki. Med belogardisti je bil namreč tudi pesnik Franc Balantič

Partizani Tomšičeve brigade so se v času nemške ofenzive nahajali na sektorju Javornika, točneje v kraju Mašun in smo na tem področju tudi preživeli nemško ofenzivo. Nemci so imeli težke borbe z nami in divizija "Göring" je dobila močne udarce z naše strani. Imeli so močne izgube v moštvu in materialu. S tega področja so se umikali in divizijo odpeljali na Madžarsko, da se okrepi.

Tudi mi Tomšičevci smo preživeli dosti težkih dni, ker smo na tem področju Javornika v času ofenzive bili večkrat obkoljeni. Nemci so pri umikanju s tega terena sami belogardistom pojasnjevali, da partizanov na tem področju več ni, da so jih v glavnem uničili. Zato so belogardisti nemcem verjeli in jim nasedli.

Po nemškem umiku se je naša XIV. divizija naselila v Loški dolini s štabom vred v vas Vrhniko, Tomšičeva brigada pa na sektor Križne gore, Šercerjeva brigada na sektor Bloške planote. Tukaj sta obe brigadi počivali in se pripravljali za nove naloge. Seveda smo v brigadah imeli dosti dela, kot je čiščenje in pranje, ker smo prišli iz nemške ofenzive vsi zamazani in raztrgani s področja Javornika. Dne 17. in 18. novembra 1943 je v štab divizije prišel tudi komandant glavnega štaba Slovenije tovariš Stane Rozman. Poklical je nas komandante v štab in zahteval od brigad oziroma divizije, da gre takoj v napad nad belogardistične postojanke. Tako je morala XIV. divizija v proti ofenzivo in začeti z likvidacijami belogardističnih postojank v Grahovem, Velikih Laščah in Kočevju. Kot prva za napasti je bila namenjena za likvidiranje belogardistična postojanka v Grahovem. Ko smo v štabu XIV. divizije v Loški dolini pripravljali razpored, smo se dogovorili za naslednje: Tomšičeva brigada z dvema bataljoni in s pomočjo artilerije napade belogardistično postojanko v Grahovem.

Tretji bataljon brigade je bil odsoten, ker se je nahajal na sektorju Kočevje. Šerčerjeva brigada pa je bila zadolžena, da naredi zasedo med vasjo Grahovo in Cerknico in sicer tako, da sploh ne bi mogla priti nikakršna vest ali intervencija od strani Nemcev v Grahovo, vse dokler ne bo izvršena likvidacija postojanke v Grahovem. Tako smo bili Tomšičevci brez skrbi, da bomo napad na Grahovo opravili neovirane. Datum napada smo določili v štabu divizije, določeno je bilo v noči od 22. na 23. novembra 1943. Določena je bila tudi ura in sicer ob 23. uri. Ko je bil v štabu divizije določen ves načrt in porazdeljene vse naloge, sem se takoj vrnil v štab brigade z dobljeno nalogo glede napada na Grahovo. V brigadi smo začeli takoj s pripravami, ker je bil rok kratek in je bilo treba še vsem komandirjem in komisarjem pojasniti da gremo v napad nad Grahovo. Ni bilo časa, da bi dajali pojasnila in naloge pismeno. Vse priprave in sestanki so bile opravljene na prostem v hosti pod Kižno goro. Vse borce smo potegnili iz vasi v hosto, na začetku smo namreč borce imeli po vaseh. Borce smo torej poklicali iz varnostnih razlogov, da ne bi prišlo do izdaje naših namenov, vse poti v vas Grahovo pa smo s stražami zaprli, da ne bi prišlo do kakega izdajstva. In tukaj v hosti smo z borci čakali na čas, ko bomo krenili v napad. Dne 22. novembra v jutranjih urah smo poslali močnejšo patrolo z eno ročno strojnico (okoli 20 borcev) v vas, z bolj smešno nalogo. Iti so morali proti postojanki v Grahovem, belogardiste razdražiti brez streljanja, in ko bi se belogardisti začeli iz Grahovega spuščati za našo patrolo, mora le-ta iti v beg., tako da bi izgledalo panično, da bi belogardisti videli, da je to le ena manjša grupica, izgubljena, kakor so sami govorili po vaseh, da obstoja še še sem in tja kakšna manjša grupica bande partizanov, ki so ostali še od nemške ofenzive, češ to bomo pa mi polovili.

Ko se je patrola vrnila nazaj do štaba brigade, so nam povedali, da so belogardisti tekli za njimi, vendar samo do hoste, naprej pa ne. S tem smo dali belogardistom moralo, da so v svoji postojanki spali brez skrbi in tudi po hišah v Grahovem. Tako tudi niso mogli priti do zaključka, da jih čaka naš nočni napad. Ko^{se} je politični delavec na terenu v večernih urah konspirativno prebil do nas iz vasi Grahovo, nam je povedal, da so belogardisti govorili civilom, da je bila le manjša skupina, ki pa je pobegnila nazaj v hosto. To pomeni da je naša patrola dobro opravila svojo smešno nalogo. Pravili so še da bodo kot naslednji dan, to izgubljeno skupino polovili.

Mi smo se smejali in terenski aktivist je pogruntal, da nameravamo izvesti napad na Grahovo. Seveda smo mu tudi povedali o namenu in rekli, da se ne more več vrniti v vas, da mora počakati v štabu brigade, vse dokler se ne začne naš napad na belogardistično postojanko v Grahovem.

Vsi borci so že vedeli za določeno uro napada in tudi kakšna je situacija v Grahovem, ker jim je bilo pojasnjeno, da belogardisti govorijo, da ni več partizanov, da so vse potolkli. Res je da so jih dosti nam polovili, vendar ne naši borcev, samo tiste, ki smo jih mobilizirali v belogardističnih postojankah. Brigada se je začela pomikati proti Grahovemu dne 21. na 22. novembra. Grahovo je bilo dejansko že obkoljeno na daleč, ker se je tudi že Šercerjeva brigada premikala pod Slivnico od vasi Radlek, ki je podaljšek Slivnice in se pripravljala, da bo 22. zvečer zasedla položaje proti Cerknici. Belogardisti niso mogli prito do zaključka, da se proti njim pripravlja kakšna partizanska ofenziva in si niso predstavljali, da je XIV. divizija tako blizu njih.

Že Dne 18. novembra sem poslal borce (artilerce), da so šli preko Bloške planote v Iško na sektor Rovt pa dve haubici, ki smo ju imeli tam zamaskirani v strminah Iške. To je bil kaliber 75 mm. Tako so artilerci 22. nov. okoli 12. ure prispeli s topovi v vas Radlek in bili pripravljeni za borbo. Radlek je bil že v naši pozadini. Komandir baterije nam je javil, da je vse v redu, le da je granat samo še 31, to se spomnim. Odgovoril sem mu, da bo zadosti. Ko sem mu rekel, da jih bo zadosti, da bomo streljali posredno, me je le malo pogledal, ker je vedel, da bo treba topove postaviti v tako bližino, da bomo prišli pod njihov mitraljezki ogenj, to je namreč posredno streljanje z artilerijo. Dne 22. na večer ob 18. uri smo že delali drugo etapo. Približevali smo se vasi Grahovo in brigada je že bila razporejena okoli Grahovega. ^{stiskali smo obroč} Bili smo seveda v taki bližini, da nas ne bi opazili in da nas tudi psi iz vasi ne bi zavohali. Obroč je bil že stisnjen okoli Grahovega in tudi Šercerjeva brigada je že krenila proti Cerknici, ker so nam javili, da že zasedajo položaje pri vasi Mertnjak. Tako je bila grahovska belogardistična postojanka popolnoma obkoljena in se že ni dalo več pobegniti iz njihove postojanke. Seveda sem se najbolj bal, da ne bi pobegnili belogardisti, potem bi mi komandant ^{VOS in BEO} tov. Stane Rozman očital, da nisem sposoben, kot tudi naša brigada, če bi belogardisti pobegnili.

Napad je bil zamišljen takole:

Prvi bataljon je v napad iz smeri Bloške planote ^{polje in} Žirovnice, na levi in desni strani ceste po ena četa. Četa, ki se približuje prva pa mora zasesti zidovje okoli cerkve v samem centru vasi, v neposredni bližini stražarja, ki stoji pred štabom belogardistične postojanke. Seveda je ta četa imela najtežjo nalogo.

Ves potek akcije je bil odvisen od nje. Vodič te čete je bil Rok Franc VOSOVEC, domačin, ki je vas Grahovo dobro poznal in je specialno prišel iz štaba VOS iz Loške doline, da nam pomaga pri napadu. In vse mu je uspelo, kar je dobil za nalogo od brigade. Četa je opravila nalogo dobro. *Je bil Rok Franc VOSOVEC*

Francis Rok

Tako je tovariš Rok četo neopaženo pripeljal do same cerkve in zasedel položaje okoli cerkve. Ostali del brigade je začel obkoljevati v neposredni bližini prvih hiš, borci pa so morali čakati na prvi znak za napad od komandirja Silnega, da bo dal znak s svetlečo raketo in sicer takoj ko bo četa, ki jo vodi Rok, zasedla položaje. Tako je cela brigada ležala okoli Grahovega v neposredni bližini, pripravljena za naskok, ko bo izstreljena svetleča raketa. Prišel je čas 23. ura, čakamo, rakete še ni. Nestrpnost v nas je bila velika. Ob 23,10 se je pojavila v zraku ~~xxxxxx~~ dogovorjena raketa in tisti hip so zadržale ročne strojnice. Borci, ki so bili okoli vasi, v neposredni bližini hiš, so začeli od hiše do hiše ena za drugo in vsa gospodarska poslopja čistiti in so tako silili belogardiste v koncentracijo in sicer v hišo pošte, ki je bila sredi vasi. Četa okoli cerkve je imela najtežjo nalogo z napadom, ker so belogardisti takoj poskušali zasesti cerkev, kar jim ni uspelo, ker je bila zasedena že z naše strani oziroma z našo četo. To stiskanje in čiščenje vasi, je trajalo do jutra, do druge ure. Belogardisti so ležali tudi po hišah, pri svojih ljubicah in ko so videli, da so napadeni, da se vrši juriš od hiše do hiše, se eni niso imeli časa niti obleči. Po hišah so pustili svoje uniforme in municijo ter bežali v center postojanke - v pošto. Tja, do nekako pete ure zjutraj je bila vas očiščena bele garde, samo v treh hišah so se še zadrževali in se v njih koncentrirali za svojo obrambo. Bili so v eni hiši v smeri Cerknice, v stavbi šole in v pošti.

Naši artilerjci, ki so bili v vasi Radlek, niso smeli iz Radleka kreniti preje dokler se ni začela borba v Grahovem, in to zato da ne bi bili preveč glasni, da ne bi tako nehote izdali naših namenov. Ko je začelo pokati je z vso brzino artilerija iz vasi Radlek šla po vojaški cesti in se spustila proti vasi Grahovo. Taka navodila sem jim že dal prej, takoj na začetku obkoljevanja vasi Grahovo. Pred vasjo Grahovo smo razdelili oba topova. Eden je stal na cesti, drugega smo postavili na drugo stran vasi proti Cerknici, kamor smo ga zvekli preko travnikov, ~~vrlov~~ To smo naredili zato, ker so se belogardisti zadrževali v eni od nadstropnih hiš. Ko je bila hiša preluknjana od artilerijskih granat, so se belogardisti povlekli v stavbo pošte in se od tam začeli boriti za obstoj skupaj z ostalimi ki so tam bili. Belogardisti so se močno borili v upanju, da jim v jutranjih urah pride pomoč iz Cerknice in Radleka in sicer belogardisti in Nemci. Tam so namreč Nemci imeli tudi par tankov. Res je, da so iz ~~teh~~ ^{Cerknica} smeri poskušali prodreti proti Grahovemu, vendar so bili odbiti od Šercerjeve brigade. Šercerjeva brigada je imela okoli vasi Matujek zaminirano vse in tako obrambo, kot da bi tu hoteli ostati. mesec dni. Šercerjevci so bili v obrambi nepopustljivi.

Tudi nam ni bilo lahko. Vso noč je bila borba v Grahovem. Komandant prvega bataljona je močno zbolel, in sta ga morala dva borca odpeljati bolnega s položajev do vasi Radlek na bloški planoti, kjer je bila tudi naša brigadna ambulanta. Tako je ostal prvi bataljon brez komandanta, ostal je sam komisar ki je moral potem sam voditi bataljon v borbi. Komisar bataljona se j povezal z menoj in mi vse hitro razložil, med drugim tudi bolečine komandanta, da je dobil hud glavobol. Komisar je sumil, da je komandant verjetno dobil meningitis, in res je čez dva dni umrl za to boleznijo.

Moram reči, da sva se s komisarjem dosti zadrževala skupaj in razpravljala kako bi likvidirala postojanko. Tudi sem pomagal njemu, da sem ga razbremenil. Videl sem da ga je prizadela bolezen komandanta. Komisar bataljona je bil takrat Karel Destovnik-Kajuh. On mi je tudi začel praviti, da se v postojanki nahaja pesnik Franc Balantič. Nsem vedel kdo je to. Kajuh mi je to pojasnil in mi tudi predlagal, da ga poskušamo rešiti iz belogardistične postojanke. *iz postojanke*
predloga Kerega oče
 Pogovarjala sva se zjutraj 23. nov. o tem, ko smo imeli že vse strnjene v hiši pošte in tudi domačine iz okoliških vasi iz Bloške planote, ki so bili zagrizeni belogardisti. Slišati je bilo njihove glasove, klicali so me, ker so me poznali in me žalili. Kajuhu sem pojasnil, da so to domačini, da me stalno dražijo z *Ljubkova* narekom. Pri meni doma se je namreč reklo pri Kovaču, oče je bil kovač in so me zato dražili: "pridi, le, pridi kovaček, pridi bliže, pa boš dobil ti španček" ker so vedeli da sem bil v španski revoluciji, niso pa pomislili, da sem že izkušen borec. Vse besede so jim prišle prav in so me imeli za lutko. Kajuhu sem dal predlog: Daj, Kajuh, prekini ogenj, pokliči jih na predajo, če se ne bodo predali, naj vsaj spustijo po tvoji želji Balantiča. Tebe bodo bolj poslušali, ker si študent in z Balantičen poznan in bodo to spoštovali. Tako sva tudi naredila. Vse je napravil Kajuh za rešitev Balantiča, ali Balantič ga ni hotel slišati, kljub temu da je povedal, da je Destovnik Karel. Bila sta namreč sošolca pred revolucijo. Nisva uspela s to akcijo. Borba se je nadaljevala naprej. Okoli sedme ure zjutraj smo postavili top za posredni ~~z~~ direktni strel. Že se je daniło. Pri topu je bil tudi eden naših ~~ranjen~~ borcev ranjen od strani mitraljeza belogardistov, ko smo naš top nameščali. Močno so bili obkoljeni od naših mitraljezov, nismo jim pustili niti dihat, seveda so poskušali delati izpade iz postojanke. Imeli so precej ranjenih, slišali smo jok ranjencev. Tudi Balantiča smo slišali, ko je govoril svojim, da naj vzdržijo, češ saj bo prišla pomoč iz Verknice in Rakeka. Dajal je svojim belim borcem borbena moralo.

Borba traja še naprej. Na kontrolo je prišel komandant XIV. divizije, ki je zahteval, da se mora borba odvijati hitreje za likvidacijo postojanke. Hodil je po položaju. Dokazal sem mu, da kx ni mogoče hitreje opraviti likvidacijo, da so zagrizeni, da so v glavnem v postojanki sami krvniki, da je med njimi Balantič, ki jih podpihuje za močnejši odpor in čakajo na pomoč.

Ko se je komandant divizije umaknil iz naših položajev, sva s Kajuhom ponovno poskušala in dala polurno prekinitev ognja, da premislijo, predno začnemo s ponovnim jurišem. Naj se predajo in naj Franc Balantič pride ven, ker mu daje garancijo Karel Destovnik-Kajuh, da se mu ne bo nič zgodilo. Ko sva stala in čakala pol ure za hišami, je bilo vse tiho in naša artilerija je bila pripravljena in ciljno naperjena - samo še za strel in sprožitev vrvice. Niso hoteli nič slišati. Še naprej so bili izzivalni. Kajuh jih je klical naj se predajo. Zelo se mu je šlo, da bi dobil ven iz postojanke Franca Balantiča. Bila sva vseskozi skupaj in posmatrala kako bi začeli z likvidacijo postojanke. Ultimat, ki sva ga s Kajuhom dala, to je polurni čas, se je iztekel. Ponovno sem zarjovel, naj odložijo orožje, da jim dam garancijo kot komandant brigade in kot zadnji poziv, da se jim ne bo nič zgodilo, vendar pod pogojem da takoj odlože orožje in izobesijo belo zastavo in pridejo ven brez orožja.

Padel je njihov odgovor na našo zadnjo zahtevo in sicer so dali rafal z mitraljezom. S tem se je pogajanje končalo. Borci so bili pripravljeni in so čakali da se začne ponovni juriš na postojanko. Tudi borci okoli postojanke so bili nestrpni, saj je vreme bilo hladno. Z rjoventjem so borci dali signal, da se ne bodo predali, kar zažgimo jih, in tako je tudi bilo. Medtem sem se še smejal in Kajuhu rekel: Nič ne bo z Balantčom. Vse mora biti hin, vse mora biti pokončano. Kar na juriš. Seveda se je takoj začel močan napad. Artilerec je dal pet strelav. Prva dva strela sta zadela streho pošte. Nista bila dobra zadetka. Ko je artilerec-merilec topa ponovno nameril, in to kar hitro skozi cev, seveda s podporo našega mitraljezkega ognja, je poslal še tri granate in napravil veliko odprtino v hiši. Notri je bilo že dosti ranjenih. Slišalo se je rjoventje ranjenecv in tudi Balantič je bil ranjen in je ležal v prvem nadstropju, kar smo vedeli po tem, ker ga je Kajuh po glasu spoznal in je Kajuh rekel, slišim ga, nič ne bo z Balantičem, je močno ranjen. Rekel sem mu: No, ali vidiš Kajuh, da je zagrizen belogardist. Rekel je, da, ampak nisem mislil, da so ga tako preparirali in oslepili, čisto je nasedel belogardistom. Zadaaj pošte je bila glavna koncentracija dveh čet od drugega bataljona in so imeli vse svoje ročne strojnice obrnjene v okna in vrata postojanke. Drugi borci bombaši so poskakali bliže hiše in z bencinom zažgali prizidek hiše.

Znotraj v hiši med belogardisti je nastala panika. Tudi dim jih je zajel v pošti. Poskušali so gasiti, vendar se ni dalo, ker so naši z ročnimi strojnicami pazili da se ni dalo gasiti zažgan prizidek. Ogenj se je počasi razširil na sam vrh strehe hiše. Postojanka je začela goreti. Mis smo imeli tudi par ranjencev, zato tudi nismo hoteli nič več slišati o predaji, ampak samo o likvidaciji. Belogardisti so skakali ven iz postojanke skozi goreča vrata in okna, ampak naši mitraljezi so vse sproti s strojnicami pokosili. Začeli so rjoveti da se predajajo. Razgrete borce za borbo se ni dalo več pomiriti. Vse kar je prišlo iz hiše postojanke so nagnali nazaj v hišo in tako je z njimi vred hiša do tal pogorela, in v njej vsa belogardistična posadke iz Grahovega. Ni nam bilo znano koliko jih je zgorelo in o tem nobeden nič ne ve. Od naših borcev niti eden ni prestopil praga postojanke in nismo pobrali niti orožja, ne hrane iz postojanke. Mislim, da je bilo preko 80 belogardistov še v tem poslopju. Ostal je samo pepel. Ko je Kajuh videl da je vse zgorelo in seveda v njej tudi Franc Balantič, je dal pripombo: Balantič je bil močno privržen beli gardi. Preparirali so ga, da je postal zavzet belogardist in pristaš fašizma. ~~Nikoli~~ Ni mi vse jasno kako je to mogoče. Ko je bil še študent v Ljubljani, je gledal napredno, kot mi ostali. *Tako se je s napredno miselnostjo približeval*

Borbe še ni bilo konec. Ena trojka belogardistov je le uspela pobegniti mimo naših borcev in se prebiti v zvonik cerkve. Od tam so nadaljevali borbo. Seveda so naši borci postajali ^{manj} previdni, ko je šlo h koncu. To je bila neprevidnost naših borcev. Mislili so da je konec borbe. Iz zvonika pa so se začeli pojavljati streli. Med belogardisti skritimi v cerkvi je bila tudi ena ženska. Tudi ona je pobegnila v zvonik.

No sedaj ~~xxxx~~ lahko povemo, zakaj je v tej revoluciji sem in tja pogorela tudi kaka cerkev. Naš cilj ni bil zažigati cerkv, naš cilj je bil likvidiranje belogardistov, njihovih postojank - torej bele garde, katere organizatorji pa so bili prav duhovščina. Ta duhovščina ni držala s svojim narodom, temveč je bila izdajalska. Pomagala je okupatorju naše zemlje.

Ko sva se s Kajuhom pogovarjala kaj napraviva s cerkvijo, sva menila da je treba zvonik likvidirati, sicer bomo še od tam imeli preveč svojih ranjenih in se ne bo dalo premikati po vasi. Tako sva se odločila. Seveda smo raje zažgali zvonik kot da bi imeli še več svojih borcev ranjenih, saj smo morali sami pazitina to in neglede kakšen je objekt. Ni druge pomoči, zvonik je treba zažgati.

Tako sva tudi zaklicala borcem: Ne se boriti, ampak zakuriti zvonik in gledati če se prime še cerkve. Borci so začeli nositi deske in ~~xxxxxxx~~ drug les da bi čimbolj gorelo. Napravili so velik kup lesa in zažgali, da se je dobro kadilo in zagorelo. Zvonik se je vžgal in zgorel, seveda pri tem tudi cerkev.

Dva belogardista sta zgorela v zvoniku in ženska z njima, eden pa se je pognal in skočil iz zvonika, in ko je padel na tla pred cerkvijo, je še zagnal ročno bombo proti našim. Pri tem je bil še en naš borec ranjen. Kajuh je šel poprej v župnišče in opozoril da bo cerkev zgorela. Župnik je prosil, če lahko cerkvene stvari znosi ven, kar je Kajuh dovolil in celo dal kakih 30 borcev v pomoč, kar se je župniku zdelo zanimivo. *zgorela je tudi pešča in toba*

Grahovo je bilo očiščeno od bele garde. Trajalo je od 8 do 10 ure predno je zgorela vsa belogardistična posadka. Okoli desete ure pa smo začeli zapuščati vas Grahovo in se umikati proti bloški planoti, ki je bila še v naših rokah. Lahko rečem, da je bilo belogardistov v Grahovem okoli 80 do 85, ki so zgoreli. Ostalo jih je samo osem, sedem v kmečki vagi skritih pri sami pošti, kamor so se skrili, kar seveda mi nismo vedeli in o tem noveden od nas ni vodil računa, da bi vago pregledal. Eden nam je pobegnil iz pošte proti Slivnici v hosto in je tudi uspel, ker naši niso hoteli streljati za njim, da ne bi bil kakšen naš borec ranjen. Naš umik iz Grahovega preko bloške planote je bil namenjen v Rovte, ^{22. 7. 1941} kjer je bila zbrana XIV. divizija za nadaljne naskoke, v podaljšku Mačkovca nad samimi Velikimi Laščami. Šercerjeva brigada se je pomaknila proti Karlovinci še bliže Vel. Lašč. In tu smo čakali na nov naskok na Velike Lašče in Kočevje. In naša ofenziva se je nadaljevala.

Medtem ko smo počivali v Rovtah nad Vel. Laščami, se je k nam priključil še tretji bataljon Tomšičeve brigade, ki se je nahajal na sektorju Kočevje v času nemške ofenzive, po specialni nalogi. Z njimi je bil tudi namestnik komandanta brigade tov. Ris, ki se je vrnil v sklop svoje brigade v Rovtah. Nisem vedel dosti o komisarju bataljona Destovniku-Kajuhu, le toliko da se dosti ukvarja s pesništvom. Tov. Ris je imel večjo simpatijo do njega. In ko sta prišla skupaj, ga je takoj vprašal: ali si že kaj napisal, ali si se spet kaj zlagal, se bo lepo razumelo? Take hece sta imela, ko sva z Risom začela pogovor o Kajuhu in mi je pravil: Čakaj Daki, boš videl, zdaj ko bataljon počiva, on sigurno sedi na parobku in piše. In tako je tudi meni padlo v oči, in sem za naprej vodil misel, kaj dela komisar prvega bataljona ko bataljon počiva. Res je bilo tako, da je pri počitkih v hosti šel stran kakih 20-50 metrov od bataljona, sedel na parobku, kakor hitro ga je našel se je že usedel. Ris me je odpeljal s seboj, prišli bova videla komisarja, ki sedi ob robu gozda. Res sva ga tam dobila, Kajuh je res vse svoje pesmi o revoluciji napisal ob parobkih, kot komisar bataljona, in če je le imel malo časa je že pisal. Ni počival, temveč je pisal, delal svoje pesniško delo v brigade. Ni dal počitka.